

Министерство на образованието и науката  
Съюз на математиците в България

---

# Пролетни математически състезания

Русе, 1 – 3 април 2016 г.

София, 2016 г.

### Условия, кратки решения и критерии за оценяване

**Задача 9.1.** Да се намерят всички двойки реални числа  $(a, b)$ , за които квадратните уравнения  $ax^2 + bx + 2016 = 0$  и  $bx^2 + ax + 2016 = 0$  имат общ реален корен.

**Решение.** Ако  $x_0$  е общ реален корен на дадените уравнения, то

$$ax_0^2 + bx_0 + 2016 = bx_0^2 + ax_0 + 2016 = 0,$$

откъдето  $(a - b)(x_0^2 - x_0) = 0$ .

Ако  $a = b \neq 0$ , то двете уравнения съвпадат и остава да проверим кога общите им корени са реални. Имаме  $a^2 - 8064a \geq 0 \iff a \in (-\infty, 0] \cup [8064, +\infty)$ . Ако  $a \neq b$ , то за общия корен имаме  $x_0^2 - x_0 = 0$ , т.е.  $x_0 = 0$  или  $x_0 = 1$ . Първата възможност очевидно отпада, а втората дава  $a + b + 2016 = 0$ , т.е.  $b = -2016 - a$  при  $a \neq -1008$ .

Окончателно, търсените двойки са  $(a, a)$ , където  $a \in (-\infty, 0) \cup [8064, +\infty)$  и  $(a, -2016 - a)$  при  $a \neq 0, -2016, -1008$ .

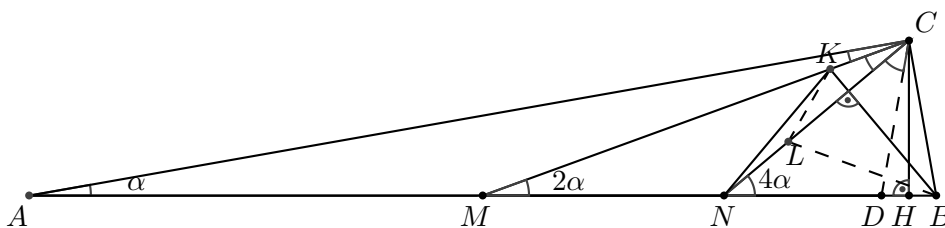
**Оценяване.** (6 точки) 1 т. за получаването на  $(a - b)(x_0^2 - x_0) = 0$ ; 3 т. за случая  $a = b$  (от тях 2 т. за разглеждане и решаване на  $a^2 - 8064a \geq 0$ ); 2 т. за случая  $a \neq b$ .

**Задача 9.2.** Даден е правоъгълен  $\triangle ABC$  с  $\sphericalangle ACB = 90^\circ$ , височина  $CH$  и медиана  $CM$ . Точка  $N$  от отсечката  $MH$  е такава, че  $MN = NC$  и  $NH = HB + BC$ .

а) Да се намери  $\sphericalangle BAC$ ;

б) Ако точка  $K$  от отсечката  $MC$  е такава, че  $KB \perp NC$ , то да се намери  $\sphericalangle KNC$ .

**Решение.**



а) Нека точка  $D$  от отсечката  $NH$  е такава, че  $ND = BC$ ; тогава  $DH = HB$  и  $\triangle DHC \cong \triangle BHC$  по първи признак. Тогава  $DC = BC = ND$  и от свойството на медианата  $CM = AM = BM$ . Ако  $\sphericalangle BAC = \sphericalangle ACM = \alpha$ , то  $\sphericalangle CMB = 2\alpha$  като външен. Тогава  $\sphericalangle MCN = 2\alpha$  и  $\sphericalangle CNB = 4\alpha$  като външен,  $\sphericalangle NCD = 4\alpha$  и  $\sphericalangle CDB = 8\alpha$  като външен. Следователно  $\sphericalangle ABC = 8\alpha$  и  $9\alpha = 90^\circ$ , така че  $\alpha = 10^\circ$ .

б) Нека точка  $L$  от отсечката  $NH$  е такава, че  $\sphericalangle CBL = 60^\circ$ ; тогава  $\triangle BCL$  е равностранен и  $K \in s_{CL}$ . Така  $\sphericalangle KLC = \sphericalangle KCL = \sphericalangle NMC$  и следователно четириъгълникът  $LKMN$  е вписан. Имаме  $\triangle BLM \cong \triangle CLM$  по трети признак, така че  $\sphericalangle KNC = \frac{1}{2} \widehat{LK} = \sphericalangle LMN = \frac{1}{2} \sphericalangle BMC = 10^\circ$ .

**Оценяване.** (6 точки) а) 1 т. за построяване на точката  $D$ ; 2 т. за намиране  $\sphericalangle BAC = 10^\circ$ ;  
 б) 1 т. за построяване на равностранния  $\triangle BCL$ ; 1 т. за факта, че четириъгълникът  $LKMN$  е вписан; 1 т. за  $\sphericalangle KNC = 10^\circ$ .

**Задача 9.3.** Съществуват ли естествени числа  $m$  и  $n$ , за които

$$x^2 + (-1)^m x + 2 = 4^n + 15n$$

за някое цяло число  $x$ ?

**Решение.** Да допуснем, че такива числа съществуват. Ще докажем с индукция по  $n$ , че  $A_n = 4^n + 15n - 1$  се дели на 9 за всяко естествено  $n$ . Имаме  $A_1 = 18$ ,  $A_{n+1} = 4 \cdot 4^n + 15(n+1) - 1 = A_n + 3(4^n + 5)$  и е достатъчно да забележим, че  $4^n + 5 \equiv 1^n - 1 \equiv 0 \pmod{3}$ .

Следователно  $x^2 + (-1)^m x + 1 \equiv 0 \pmod{9}$ , откъдето  $(2x + (-1)^m)^2 \equiv -3 \pmod{9}$ . Оттук следва, че  $2x + (-1)^m$  се дели на 3 и тогава  $-3 \equiv (2x + (-1)^m)^2 \equiv 0 \pmod{9}$ , което е невъзможно.

**Оценяване.** (7 точки) 1 т. за разглеждане по модул 9; 3 т. за доказване, че  $9 \mid 4^n + 15n - 1$ ; 2 т. за получаване на  $(2x + (-1)^m)^2 \equiv -3 \pmod{9}$ ; 1 т. за довършване на решението.

**Задача 9.4.** Дадено е естествено число  $n \geq 3$ . Естествените числа от 1 до  $n$  са записани по окръжност, така че всяко от тях се дели на разликата на своите два съседа.

- Ако  $n$  е едноцифрено, определете всичките му възможни стойности.
- Възможно ли е  $n = 2016$ ?
- Възможно ли е  $n = 2017$ ?

**Решение.** Нечетно число може да се намира само между числа с различна четност, така че нечетните числа са групирани по двойки, обградени с четни. Тогава броят на нечетните числа от 1 до  $n$  е четен, което изключва случаите  $n = 5, 6, 9, 2017$ .

При  $n = 3$  наредбата е 1, 2, 3. При  $n = 4$  наредбата е 1, 3, 2, 4. При  $n = 7$  наредбата е 1, 4, 3, 7, 2, 6, 5.

Ако  $n$  се дели на 4,  $n = 4k$ ,  $k \geq 2$ , то можем да подредим числата така:  $2k - 1, 4k, 2k, 4k - 2, 1, 4k - 1$ , следвани от двойките числа  $j, 4k - j - 1$  за  $j \in \{2, 3, \dots, 2k - 2\}$ . Там, където числата през едно имат разлика 1, условието явно е изпълнено. Остава да се уверим, че  $2k - 1$  се дели на  $4k - (2k + 1) = 2k - 1$ ,  $2k$  се дели на  $4k - (4k - 2) = 2$ ,  $4k - 2$  се дели на  $2k - 1$  и че 2 се дели на  $4k - 1 - (4k - 3) = 2$ . Това решава случаите  $n = 8$  и  $n = 2016$ .

**Оценяване.** (7 точки) 0 т. за случая  $n = 3$ ; по 0,5 т. за всеки от случаите  $n = 4, n = 5, n = 6, n = 9$ ; 1 т. за случая  $n = 7$ ; 1 т. за случая  $n = 8$ ; 2 т. за случая  $n = 2016$ ; 1 т. за случая  $n = 2017$ .

**Задача 10.1.** Ако  $\alpha, \beta \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$ ,  $\sin \alpha = \frac{4}{5}$  и  $\sin(\alpha - \beta) = \frac{3}{5}$ , то намерете  $\sin \beta$ .

**Решение.** Нека  $\sin \beta = x$ . От  $\alpha, \beta \in \left(0, \frac{\pi}{2}\right)$  следва, че  $\cos \beta = \sqrt{1 - x^2}$ ,  $\cos \alpha = \frac{3}{5}$ . Тогава

$$\frac{3}{5} = \sin(\alpha - \beta) = \sin \alpha \cos \beta - \sin \beta \cos \alpha = \frac{4}{5} \sqrt{1 - x^2} - \frac{3}{5}x$$

и достигаем до уравнението

$$3x + 3 = 4\sqrt{x^2 - 1} \Leftrightarrow 9(x + 1)^2 = 16(x^2 - 1) \Leftrightarrow (x + 1)(25x - 7) = 0.$$

Остава да съобразим, че  $x \in (0, 1)$  и единственото решение е  $x = \frac{7}{25}$ , т.е.  $\sin \beta = \frac{7}{25}$ .

**Оценяване.** (6 точки) 2 т. за определяне на  $\cos \alpha$  и  $\cos \beta$ ; 1 т. за достигане до ирационалното уравнение; 2 т. за решаването му; 1 т. за отхвърляне на случая  $x = -1$ .

**Задача 10.2.** Да се намерят стойностите на реалния параметър  $a > 2$ , за които неравенството

$$(ax - 1)^{6x^2 - (2a+3)x + a} < 1.$$

има точно едно целочислено решение.

**Решение.** Нека  $0 < ax - 1 < 1$ . Тогава  $x \in \left(\frac{1}{a}, \frac{2}{a}\right)$ . Но този интервал не съдържа цели числа. Следователно,  $ax - 1 > 1$ , т.е.  $x > \frac{2}{a}$ . Тогава неравенството се свежда до

$$6x^2 - (2a + 3)x + a < 0 \Leftrightarrow (2x - 1)(3x - 1) < 0 \Leftrightarrow x \in \left(\frac{1}{2}, \frac{a}{3}\right).$$

За разположението на числата  $\frac{2}{a}$ ,  $\frac{1}{2}$  и  $\frac{a}{3}$  имаме следните възможности:

- (i)  $1/2 < a/3 \leq 2/a$  при  $a \in (2, \sqrt{6}]$ ;
- (ii)  $1/2 < 2/a < a/3$  при  $a \in (\sqrt{6}, 4)$ ;
- (iii)  $2/a \leq 1/2 < a/3$  при  $a \in [4, +\infty)$ .

В случай (i) няма решение. В случай (ii) имаме  $x \in \left(\frac{2}{a}, \frac{a}{3}\right)$ , откъдето  $a \in (3, 4)$ . Накрая в случай (iii)  $x \in \left(\frac{1}{2}, \frac{a}{3}\right)$ , откъдето  $a \in [4, 6]$ . Окончателно  $a \in (3, 6]$ .

**Оценяване.** (6 точки) 1 т. за отхвърляне на случая  $0 < ax - 1 < 1$ ; 1 т. за  $x > \frac{2}{a}$  и  $x \in \left(\frac{1}{2}, \frac{a}{3}\right)$ ; по 1 т. за случаи (i), (ii) и (iii); 1 т. за окончателния отговор.

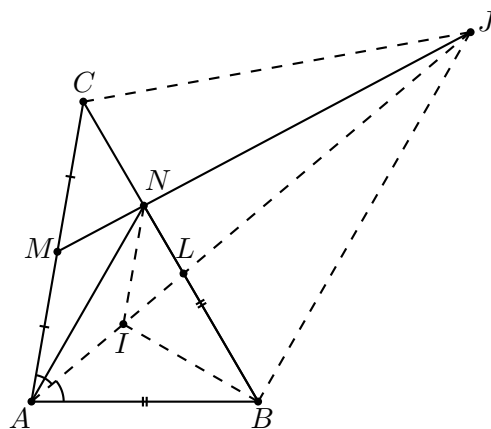
**Задача 10.3.** Даден е  $\triangle ABC$  с център  $J$  на външновписаната окръжност към страната  $BC$ . Нека  $M$  е средата на страната  $AC$  и  $MJ$  пресича страната  $BC$  в точка  $N$ . Ако е известно, че  $AB = BN$ , то да се докаже, че  $\sphericalangle BAC = 2\sphericalangle ACB$ .

**Решение.** Нека  $I$  е центъра на вписаната в  $\triangle ABC$  окръжност. От  $AM = CM$  следва, че  $S_{ANJ} = S_{CNJ}$ . Тогава

$$\frac{CN}{NL} = \frac{S_{CNJ}}{S_{LNJ}} = \frac{S_{ANJ}}{S_{LNJ}} = \frac{AJ}{LJ} = \frac{S_{ABJ}}{S_{LBJ}} = \frac{AB \cdot r_a}{BL \cdot r_a} = \frac{AB}{BL},$$

където  $r_a$  е радиусът на външно вписаната окръжност към страната  $BC$ . Така достигаме до извода, че

$$\frac{CN}{NL} = \frac{AB}{BL} \Rightarrow AC \parallel IN.$$



От друга страна,  $BI$  е ъглополовяща в равнобедрения  $\triangle ANB$  и следователно  $I$  лежи на симетралата на  $AN$ , но  $CI$  е ъглополовяща на  $\sphericalangle ACB$ , т.е.  $I$  лежи на описаната окръжност около  $\triangle ANC$ . Така достигаме до извода, че  $ACNI$  е трапец, вписан в окръжност, т.е. той е равнобедрен и  $\sphericalangle BAC = 2\sphericalangle IAC = 2\sphericalangle ACB$ .

**Оценяване.** (7 точки) 4 т. за  $ACNI$  - трапец; 2 т. за  $ACNI$  - вписан; 1 т. за довършване на решението.

**Задача 10.4.** Дадена е редица от цели числа  $a_1, a_2, \dots, a_n$  с положителна сума  $s$ . Казваме, че редицата  $a_1, a_2, \dots, a_n$  е добра, ако са изпълнени неравенствата

$$\begin{aligned} a_1 &\geq \frac{s}{n} \\ a_1 + a_2 &\geq \frac{2s}{n} \\ &\vdots \\ a_1 + a_2 + \dots + a_{n-1} &\geq \frac{(n-1)s}{n}. \end{aligned}$$

Да се намери максималния възможен брой добри редици измежду:

$$(a_1, a_2, \dots, a_n), (a_2, a_3, \dots, a_1), \dots, (a_n, a_1, \dots, a_{n-1}).$$

**Решение.** Разглеждаме безкрайната редица

$$a_1, a_2, \dots, a_n, a_1, a_2, \dots, a_n, a_1, \dots$$

и построяваме начупената линия с върхове

$$(0, 0), (1, a_1), (2, a_1 + a_2), (3, a_1 + a_2 + a_3), \dots$$

Очевидно, ако  $(a_1, a_2, \dots, a_n)$  е добра, то начупената линия е изцяло над правата  $y = sx/n$ . Ако редицата  $(a_i, a_{i+1}, \dots, a_{i-1})$  е добра, то точката  $(i-1, a_1 + a_2 + \dots + a_{i-1})$  лежи върху тази

права. Така търсеният брой е  $\text{НОД}(s, n)$ . Лесно се строи пример, за който тази стойност се достига.

**Оценяване.** (7 точки) 5 т. за намиране на броя и 2 т. за построяване на пример.

**Задача 11.1.** Числата  $a_1 = 0$ ,  $a_2$ ,  $a_3$ ,  $a_4$  и  $a_5$  образуват в този ред аритметична прогресия с разлика  $d$ ,  $0 < d < 180$ . Да се намери  $a_2$ , ако числата  $|\sin a_1^\circ|$ ,  $|\sin a_3^\circ|$ ,  $\sqrt{2}|\sin a_4^\circ|$ ,  $\sqrt{3}|\sin a_5^\circ|$  са различни и са последователни членове на аритметична прогресия.

**Решение.** От условието следва, че  $a_2 = d$ ,  $a_3 = 2d$ ,  $a_4 = 3d$  и  $a_5 = 4d$ . Тогава числата  $0$ ,  $|\sin 2d|$ ,  $\sqrt{2}|\sin 3d|$ ,  $\sqrt{3}|\sin 4d|$  са последователни членове на аритметична прогресия. Следователно  $3|\sin 2d| = \sqrt{3}|\sin 4d|$ , откъдето  $\sin 2d(\sqrt{3} - 2|\cos 2d|) = 0$ .

Ако  $\sin 2d = 0$ , то числата от втората прогресия не са различни. Ако  $\cos 2d = \pm \frac{\sqrt{3}}{2}$ , то  $d = 15, 75, 105, 165$ . Директно се проверява, че при всяка от тези стойности на  $d$  се получава решение.

**Оценяване.** (6 точки) 1 т. за  $a_2 = d$ ,  $a_3 = 2d$ ,  $a_4 = 3d$  и  $a_5 = 4d$ ; 1 т. за  $3|\sin 2d| = \sqrt{3}|\sin 4d|$ ; 3 т. за получаване на  $d = 15, 75, 105, 165$ ; 1 т. за проверка, че всеки от тези случаи дава решение.

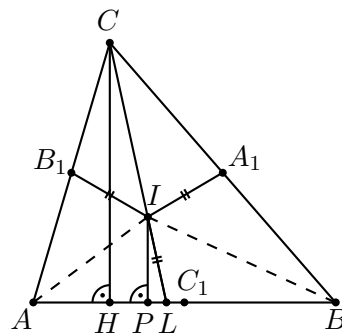
**Задача 11.2.** В остроъгълен  $\triangle ABC$ ,  $BC > AC$  е вписана окръжност  $k$  с център  $I$ . Нека  $CH$ ,  $H \in AB$  и  $CL$ ,  $L \in AB$  са съответно височината и ъглополовящата от върха  $C$ , а точките  $A_1$ ,  $B_1$  и  $C_1$  са средите съответно на  $BC$ ,  $AC$  и  $AB$ . Ако допирната точка на  $k$  със страната  $AB$  е среда на отсечката  $HC_1$ , да се докаже, че  $I$  е център на описаната окръжност за  $\triangle LA_1B_1$ .

**Решение.** Да означим допирната точка на  $k$  и страната  $AB$  с  $P$ . При стандартни означения за триъгълник имаме  $AC_1 = \frac{c}{2}$ ,  $AH = b \cos \alpha$  и  $AP = \frac{b+c-a}{2}$ . Тъй като  $P$  е среда на  $HC_1$  получаваме  $AC_1 - AP = AP - AH$ , откъдето намираме:

$$a - b = \frac{c}{2} - b \cos \alpha.$$

След заместване  $\cos \alpha = \frac{b^2 + c^2 - a^2}{2bc}$  получаваме  $a + b = 2c$ . От това равенство намираме  $AL = \frac{cb}{a+b} = \frac{b}{2}$  и  $\triangle ALI \cong \triangle AB_1I$ . Аналогично  $\triangle BLI \cong \triangle BA_1I$ . Следователно  $IL = IB_1 = IA_1$ .

**Оценяване.** (6 точки) 3 т. за получаване на  $a + b = 2c$ ; 3 т. за  $IL = IB_1 = IA_1$ .



**Решение.** Директно се проверява, че множеството:

$$\{1111, 2221, 3331, 1321, 3211, 2131, 1232, 2312, 3122\}$$

има исканото свойство.

Да допуснем, че съществува множество  $B$  с 8 числа. От принципа на Дирихле следва, че без ограничение можем да приемем, че броят на числата в  $B$  с първа цифра 3 е не повече от 2. От всяко такова число с промяна на втората, третата или четвъртата цифра можем да получим 5 други числа (втората и третата цифра могат да се променят по два начина, а третата цифра по един). Следователно число с първа цифра 3, *покрива* 6 числа (към горните пет числа прибавяме и самото число) и тъй като имаме 18 числа с първа цифра 3 получаваме, че числата с първа цифра 1 или 2 са поне  $18 - 12 = 6$ . Понеже в  $B$  има 8 числа заключаваме, че има две числа с първа цифра 3 и не съществува число, което се различава от всяко от тези две числа в една цифра. Без ограничение двете числа с първа цифра 3 са 3111 и 3222. Тогава в  $B$  трябва да има числа  $a331, b321, c231, d132, e312, f332$  където всяко от числата  $a, b, c, d, e, f$  е 1 или 2. Тъй като  $|B| = 8$  получаваме

$$M = \{3111, 3222, a331, b321, c231, d132, e312, f332\}$$

Числата 1121 и 2121 могат да се различават в една цифра само от числото  $b321$ . Ако  $b = 1$  числото 2121 няма да е покрито от число от  $B$ , а ако  $b = 2$  числото 1121 няма да е покрито от число от  $B$ .

Следователно търсеният минимален брой е 9.

**Оценяване.** (7 точки) 2 т. за пример с 9 числа; 5 т. за доказателство, че  $|B| > 8$ .

**Задача 11.4.** Нека  $n$  е естествено число и  $P_n$  е множеството от всички наредени двойки от естествени числа  $(a, b)$ , за които  $1 \leq a \leq n$ ,  $1 \leq b \leq n$  и  $a$  и  $b$  не са взаимно прости. Означаваме

$$S_n = \sum_{(a,b) \in P_n} \binom{n}{a} \binom{n}{b} \text{ при } n > 1.$$

Съществува ли естествено число  $n > 1$ , което дели  $S_n$ ?

**Решение.** Първо ще докажем, че ако  $(a, b) = 1$ , то  $n$  дели  $\binom{n}{a} \binom{n}{b}$ . Наистина, ако  $n = p_1^{\alpha_1} \dots p_k^{\alpha_k}$ , то всяко от простите числа  $p_i$  е взаимно просто с  $a$  или с  $b$ . Ако  $(p_i, a) = 1$  от равенството  $\binom{n}{a} = \frac{n}{a} \binom{n-1}{a-1}$  следва, че  $p_i^{\alpha_i}$  дели  $\binom{n}{a}$ .

Да допуснем, че  $n$  дели  $S_n$ . Тогава от

$$(2^n - 1)^2 = \left( \binom{n}{1} + \binom{n}{2} + \dots + \binom{n}{n} \right)^2$$

и от горното твърдение следва, че  $n$  дели  $(2^n - 1)^2$ . Оттук следва, че  $n$  е нечетно число и нека  $p$  е най-малкият прост делител на  $n$ , а  $\alpha$  е степента на  $p$  в каноничното разлагане на  $n$  на прости множители, т.е.  $n = p^\alpha s$  и  $p \nmid s$ . Тогава  $p$  дели  $(2^s)^{p^\alpha} - 1$ , откъдето получаваме, че

$p$  дели  $2^s - 1$ . Това означава, че  $(p-1, s) \neq 1$ , което е противоречие с това, че  $p$  е най-малкият прост делител на  $n$  и  $n$  е нечетно число. Следователно такава  $n$  не съществува.

**Оценяване.** (7 точки) 2 т. за доказателство, че ако  $(a, b) = 1$ , то  $n$  дели  $\binom{n}{a} \binom{n}{b}$ ; 3 т. за доказателство, че  $n$  дели  $(2^n - 1)^2$ ; 2 т. за довършване на решението.

**Задача 12.1.** Виж задача 11.2

**Задача 12.2.** Да се реши неравенството  $\frac{6}{2x+1} > \frac{1 + \log_2(2+x)}{x}$ .

**Решение.** Неравенството има смисъл при  $x \in \left(-2, -\frac{1}{2}\right) \cup \left(-\frac{1}{2}, 0\right) \cup (0 + \infty)$ .

*Случай 1.* При  $x > 0$  неравенството е еквивалентно на  $\frac{4x-1}{2x+1} > \log_2(2+x)$ . Тъй като  $\frac{4x-1}{2x+1} \leq 1 < \log_2(2+x)$  при  $x \in (0, 1]$ , да разгледаме  $x \in (1, +\infty)$ . Функцията  $\frac{4x-1}{2x+1}$  расте от 1 до 2 в този интервал и понеже  $\log_2(2+x) \geq 2$  при  $x \geq 2$ , остава да разгледаме  $x \in (1, 2)$ . В този интервал имаме  $\log_2(2+x) \geq \log_2 \frac{3}{2}$ , докато  $\frac{4x-1}{2x+1} \leq \frac{7}{5}$ . Тъй като  $\log_2 \frac{3}{2} > \frac{7}{5}$ , неравенството няма решение и в този интервал.

*Случай 2.* При  $x \in \left(-2, -\frac{1}{2}\right) \cup \left(-\frac{1}{2}, 0\right)$  неравенството се преобразува в  $\frac{4x-1}{2x+1} < \log_2(2+x)$ . Имаме  $\log_2(2+x) < 1$ , докато  $\frac{4x-1}{2x+1} > 1$  при  $x \in \left(-2, -\frac{1}{2}\right)$ . Накрая, лесно се вижда, че неравенството е изпълнено за всяко  $x$  в интервала  $\left(-\frac{1}{2}, 0\right)$ .

Окончателно  $x \in \left(-\frac{1}{2}, 0\right)$ .

**Оценяване.** (6 точки) по 3 т. за всеки от двата случая.

**Задача 12.3.** Да се намери най-малкото просто число  $p$  от вида  $8k+1$ ,  $k \in \mathbb{N}$ , за което не съществува естествено число  $n$ , такава, че  $p+2^n$  е точен квадрат.

**Решение.** Тъй като  $17+2^3=5^2$ ,  $41+2^3=7^2$ ,  $73+2^3=9^2$ ,  $89+2^5=11^2$ ,  $97+2^7=15^2$ ,  $113+2^3=11^2$ ,  $137+2^5=13^2$ ,  $193+2^5=15^2$  и  $233+2^7=19^2$ , първият сериозен кандидат за решение е  $p=241$ .

Да допуснем, че  $241+2^n=x^2$  за някои естествени  $n$  и  $x$ . Ако  $n=2m$  е четно, то  $241=(x-2^m)(x+2^m)$ , откъдето лесно получаваме  $x=121$  и  $2^m=120$ , противоречие.

Нека  $n=2m+1$  е нечетно. Непосредствено се проверява, че  $2^{2m+1}$  дава остатъци 2, 8 и 32 по модул 63 (показателят на 2 по модул 63 е 6), което означава, че  $241+2^{2m+1} \equiv 21, 54, 60 \pmod{63}$ . Остава да проверим, че сравненията  $x^2 \equiv 21, 54, 60 \pmod{63}$  нямат решение. За първото и третото това е очевидно, а второто води до  $y^2 \equiv 6 \pmod{7}$ , което също няма решение.

**Оценяване.** (7 точки) 1 т. за хипотезата  $p=241$ , подкрепена с примерите за по-малките  $p$ ; 1 т. за случая на четно  $n$ ; 1 т. за започване на работа по подходящ модул; 4 т. за довършване.



**Задача 12.4.** Дадена е шахматна дъска  $m \times k$ , оцветена по обичайния начин. Разрешена е следната операция: да се избере поле и неговият цвят, както и цветовете на всички полета, които могат да се достигнат с един ход на коня от това поле (ако има такива), да бъдат променени (от бяло в черно или обратно). Винаги ли е възможно да се приложат краен брой от разрешените операции така, че накрая всички полета да са се сменили цвета си на противоположния?

**Решение.** Да разгледаме граф с върхове – клетките на дъската и ребро между два върха тогава и само тогава, когато двата върха са съседни с ход на коня. Тогава нашата операция е: избираме връх и го преоцветяваме заедно с всичките му съседни (ако има такива). Ще докажем с индукция по броя на върховете  $n$ , че исканото винаги е възможно.

При малките стойности на  $n$  твърдението е очевидно. Нека то е вярно за някое  $n$  и да разгледаме произволен граф с  $n + 1$  върха.

Да фиксираме един връх  $v$  и да приложим индукционното предположение за графа от останалите  $n$  върха, като всеки път, когато се налага, правим преоцветяване и на  $v$ . Да означим с  $F(v)$  поредицата от ходове, при която сме постигнали преоцветяване на останалите върхове. Ако след тази поредица и  $v$  е сменил в крайна сметка цвета си, твърдението е доказано. Да предположим, че накрая  $v$  е отново в първоначалния си цвят, и да отбележим, че същото разсъждение може да се направи за всеки от върховете.

Ако  $n + 1$  е четно число, следваме следната процедура – отделяме върховете един по един и всеки път изпълняваме съответните за отделения връх операции  $F(v)$ . Накрая всеки връх ще е променил цвета си нечетен брой пъти и твърдението е доказано.

Ако  $n + 1$  е нечетно, в графа има връх от четна степен. Отделяме този връх и неговите съседни и върху всеки от останалите върхове (които са четен брой) прилагаме, както по-горе, операциите  $F(v)$ . В края останалите върхове ще са преоцветявани нечетен брой пъти (т.е. ще са променили цвета си), а отделените върхове ще са преоцветявани четен брой пъти и остава за тях да приложим операцията от условието за отделения връх с четна степен.

**Оценяване.** (7 точки) 1 т. за преформулиране на задачата за графи и хипотеза, че твърдението е вярно за всякакви графи; 1 т. за прилагане на индукционното предположение както в горното решение, 2 т. за случая на четно  $n + 1$  и 3 т. за случая на нечетно  $n + 1$ .

Задачите са предложени от:

Петър Бойваленков – 9.1, 9.3, 12.3;

Ивайло Кортезов – 9.2, 9.4;

Стоян Боев – 10.1, 10.3;

Иван Ланджев – 10.2, 10.4;

Емил Колев – 11.1, 11.3;

Пламен Пенчев – 11.2 (12.1), 12.2;

Александър Иванов – 11.4, 12.4.